

[Aksel Larsen.]

ville en af stormagterne gennem sit veto kunne forhindre en virkelig effektiv kontrol.“

Jeg citerer dette fra udenrigsministeriets trykte beretning til rigsdagen, og det er jo ganske i overensstemmelse med, hvad udenrigsministeren har sagt i sin redegørelse her. Men det er urigtigt, og jeg beklager at måtte sige, at i udenrigsministeriet ved man, at det er urigtigt, og jeg kan ikke tænke mig andet, end at den højtærede udenrigsminister også må vide det. Forholdet er nemlig det, at Sovjetunionen i De Forenede Nationer har foreslået udarbejdelse af en konvention om forbud mod atomvåbnene og udkast til en konvention om oprettelse af effektiv international kontrol med atomvåbnene samt om oprettelse af en international kontrol med atomenergien. Man definerer dette mere udførligt ved at sige:

„Det foreslås, at alle trin af produktionen af stoffer til frigørelse af atomkærneenergi, begyndende med udvindingen af råmaterialerne i gruberne og endende med fremstilling af atomkærnebrændstof, underkastes periodisk international inspektion. Denne inspektions særlige karakter skal ikke udelukke andre særlige undersøgelser, som måtte blive bestemt af kontrolorganet.“

I samme efterår, 1948, var der i den politiske komité's andet underudvalg en diskussion, og den 21. oktober 1948 sagde Sovjetunionens viceudenrigsminister Malik bl. a. følgende:

„Det burde være fuldstændig klart, at spørgsmålet om enstemmighedsprincippet (vetoretten), som vi er fuldt ud bekendt med, ikke har noget at gøre med kontrolkomiteens arbejde“

— altså med denne komité, der skulle kontrollere udvindingen af atomenergien og dens videre udvikling, og han fortsætter:

„Det er følgende absolut forkert at påstå, at en stat, der har vetoret, ville være i stand til at forhindre iværksættelsen af kontrol og inspektion. Derfor er al snak om et veto grundløs.“

Det forslag, der blev forelagt af den polske delegation den 26. oktober 1948, sagde bl. a.:

„Generalforsamlingen beslutter indenfor sikkerhedsrådets rammer at oprette et internationalt kontrolorgan, hvis virksomhed skal bestå i at overvåge og kontrollere iværksættelsen af forholdsregler til reduktion af rustninger, heri indbefattet atombomben, og væbnede styrker, idet det underforstås, at det ikke skal

være nødvendigt for alle repræsentanter for de lande, der er medlemmer af sikkerhedsrådet, at stemme „for“, når det internationale kontrolorgan træffer beslutninger med hensyn til sine undersøgelser og sin inspektion.“

Dette tillægsforslag til Sovjetunionens forslag blev støttet i sin helhed af Sovjetunionen, men det blev forkastet, idet også Danmark stemte imod det.

Det forekommer mig, at når det ligger således, er det ganske utilladeligt, at Danmarks udenrigsminister kan stå i folketinget i dag og sige, at Sovjetunionen gjorde sine forslag om kontrol med atomenergien og forbudet mod atombomben afhængig af, at de skulle underordnes vetoretten. Jeg gør for tydeligheds skyld opmærksom på, at forslaget gik ud på, at sikkerhedsrådet skulle nedsætte en kommission, som skulle kontrollere, at beslutninger vedrørende atomenergien og forbud mod atombomben og om de eksisterende atombombers ødelæggelse blev gennemført. Den skulle også kontrollere, at den nedrustning, man måtte blive enig om, blev gennemført, og iøvrigt foretage en optælling af alle landes væbnede styrker. Denne komité skulle nedsættes af sikkerhedsrådet, men når den var nedsat, skulle beslutningerne i komiteen træffes med almindeligt flertal, og der er ikke tale om vetoret. Forslaget var sådan set i absolut overensstemmelse med det, som blev vedtaget i efteråret 1946 af De Forenede Nationers plenarforsamling, hvor man udtrykkelig fastslog, at det mellemfolkelige kontrolsystem, man skulle søge at nå frem til med hensyn til atomenergien, skulle oprettes indenfor rammerne af sikkerhedsrådet, som i første række har ansvaret for opretholdelsen af den mellemfolkelige fred og sikkerhed.

Det blev vedtaget enstemmigt i 1946 — også Danmarks delegerede stemte for det —, og så må jeg sige, at jeg fatter ikke, hvorfor man så er modstander af, at dette yderligere konkretiseres, at der tages et skridt videre på vejen i 1948 eller i 1949. Indenfor sikkerhedsrådet gælder det, man kalder vetoretten, eller rettere sagt enstemmighedsprincippet. Det er indført, ikke efter Sovjetunionens forslag, men efter Amerikas Forenede Staters forslag, da man lagde grundlaget for De Forenede Nationer, og det er indført ud fra den betragtning, som afdøde præsident Roosevelt gjorde gældende, at hvis en stormagt ikke er med til at træffe en beslutning i sikkerhedsrådet, så vil De Forenede Nationer være sprængt, og så vil sikkerhedsrådet være værdiløst, og så vil